

נובמבר 2017

קבורת עוברים ותינוקות רכים בירושלים: נייר עמדה

רקע

לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מדי שנה, ישנם למעלה מ-700 מקרים של פטירת עוברים ותינוקות רכים¹ שנולדו לזוגות יהודיים במדינת ישראל.² עבור מאות משפחות יהודיות בשנה, הציפייה והחלומות שנרקמים במשך תשעה חודשים מתנפצים. במקום לחוות את חווית הבריאה, ההורים ניצבים בפני המוות. ברגעים קשים אלה מתבקשים הורים לקבל החלטות לגבי אופן הפרידה מילדם.

נושא קבורת הנפלים ותינוקות רכים הוסדר בשנת 2014, במסגרת נוהל משותף של משרד הבריאות והמשרד לשירותי דת.³

תקציר הנהלים

1. נקבע כי עובר מת יירשם כ"לידת עובר מת" ויטופל בהמשך ככל נפטר.
2. על בית החולים חלה חובה להציע להורים להיות מעורבים בתיאום הליך הקבורה ואף להיות נוכחים ולקחת בו חלק פעיל לפי רצונם, ועל חברת הקדישא חלה חובה לאפשר זאת.
3. לאחר הפטירה, יועבר העובר/תינוק רך בצירוף טופס מסירת עובר/תינוק רך, הכולל פירוט של שם העובר, מספר ת.ז., שם בית החולים ושמו של עובד בית החולים שמסר אותו.
4. נציג חברת הקדישא מחויב להשלים את הפרטים בטופס ולציין בו את שמו של הנציג המקבל את עובר/תינוק רך, שם חברת הקדישא ושם בית העלמין בו ייקבר.
5. חברת הקדישא תטפל בצרכי הקבורה והטהרה בהתאם להלכה, ותקבור את העובר/תינוק רך במקום נפרד ומאובחן, באופן שיאפשר זיהוי מדויק של מקום קבורת העובר/תינוק רך.
6. משפחה שתהיה מעוניינת בכך, תוכל להציב מצבה.
7. חברת הקדישא מחויבת לנהל רשימות ממוחשבות של פרטי העובר/תינוק ומקום קבורתו.

בעיות וליקויים:

1. חברות הקדישא אינן מחויבות לקבור עוברים ותינוקות רכים: תחום זה וולנטרי במהותו וחברות הקדישא אינן מחויבות לעסוק בקבורת נפלים ותינוקות רכים כלל. הנהלים שתוארו מחייבים אך ורק את חברות הקדישא אשר בוחרות לעסוק בכך, ועל כן, ישנם

¹ עובר מת מוגדר כעובר שנפטר ברחם לאחר 22 שבועות; תינוק רך מוגדר כתינוק שנפטר בטרם מלאו לו 30 ימים או ששהה באשפוז בבית חולים מיום לידתו על לפטירתו.

² למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 3.2, פורסם ב-18.9.2017.

³ משרד הבריאות, חוזר 24/2014; המשרד לשירותי דת, נוהל מד-2.1.1.

מקומות בארץ שבהם לא נמצאה חברת קדישא שמוכנה לקבור עוברים ותינוקות רכים על פי הנוהל. למעשה, ברשימה המצורפת בסיום הנוהל של המשרד לשירותי דת, מופיעות 74 חברות קדישא בלבד (מתוך למעלה מ-600 החברות הקיימות ברחבי הארץ), אשר הסכימו לקבל את הנוהל והכשירו חלקה לצורך קבורת עוברים ותינוקות רכים.

2. **העדר אפשרות קבורה באזור ירושלים:** על פי נתוני הלמ"ס, אחוז הלידות של תינוקות יהודיים בירושלים עומד על כ-16.5% מסך הלידות בארץ.⁴ באופן משוער, סך המקרים של לידות שקטות ופטירת תינוקות רכים של יהודים בירושלים עומד על כ-17%-15% מסך המקרים ברחבי הארץ. למרבה הצער, על אף שיש בירושלים שלוש-עשרה חברות קדישא ושלושה בתי חולים גדולים שבהם יולדות תושבות ירושלים וכל יישובי הסביבה, נכון להיום, אין בעיר אף חברה שקוברת עוברים ותינוקות רכים בהתאם לנוהל הבין-משרדי. בשל היעדר פתרון הולם, נראה כי הנוהל אינו מיושם ובתי החולים מעודדים את ההורים לוותר על זכותם לקחת חלק בקבורת ילדיהם. מאז שפורסם הנוהל, פנו למרכז הסיוע של עמותת 'עתיים' עשרות הורים שילדו באחד מבתי החולים בירושלים, ונאלצו למצוא פתרון חלופי בכדי שיוכלו להביא לקבורה את ילדיהם ולממש את זכויותיהם.

פתרון 'עתיים'

יש להסדיר את זכות ההורים לערוך את הקבורה בקרבת מקום מגוריהם. לשם כך יש לעגן את חובת חברות הקדישא לקבור עוברים ותינוקות רכים, כשם שהם מחויבים לקבור כל אדם. בכדי לדאוג לכך שתערך קבורה מכבדת, בהתאם לנהלים, יש מקום לאתר משאבים נוספים להקמת חלקות וכיסוי עלויות הקבורה.

⁴ על בסיס למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל, לוח 3.11, פורסם ב-18.9.2017.